رنگ‌پاشی به سنگ‌نگاره فتحعلی‌شاه در شهرری

شهرری با قدمتی چندین‌هزار ساله، در تاریخ ایرانی-اسلامی ما جایگاهی ویژه دارد، با این حال شاهد کمترین توجه و دغدغه برای حفاظت از این کهن‌شهر هستیم. مصداق‌ها متعدد است اما در آخرین مورد منابع خبری از مخدوش‌شدن سنگ‌نگاره فتحعلی‌شاه بر اثر رنگ‌پاشی با اسپری توسط افرادناشناس خبر داده‌اند. سنگ‌نگاره‌ای که تا همین چند روز پیش سالم بود و حالا آسیب دیده‌است.

بزرگ‌ترین پل شیشه‌ای معلق در «نگل» ساخته می‌شود

استان کردستان همیشه یکی از مقاصد گردشگری در فصول مختلف بوده و حالا قرار است در منطقه‌گردشگری روستای نگل در راستای اجرای اولین طرح گردشگری استان، بزرگ‌ترین پل شیشه‌ای معلق خاورمیانه احداث شود. پروژه‌ای که یعقوب گویلیان، مدیرکل میراث فرهنگی این استان درباره‌اش می‌گوید: این پل ۴۵۰ متر طول دارد و برای اجرای فاز اول آن ۵۰ میلیارد تومان بودجه در نظر گرفته‌شده‌است. / جام‌جم‌دیلی

طبیعت

لک‌لک پربرکت خیرآباد

محمد درویش

فعال محیط‌زیست

چند سالی است که او را می‌پایم؛ درست از زمانی که برای نخستین‌بار به دهدشت رفتم و با سعید انصاریان آشنا شدم، یک جورهایی با این لک‌لک پربرکت هم آشنا شدم. شما هم حتما اگر از گچساران به‌سمت دهدشت و الگِن برانید در محل تصفیه‌خانه آب خیرآباد متعلق به شرکت بهره‌برداری نفت و گاز گچساران و روی دکلی می‌توانید او را تماشا کنید. این لک‌لک در پناه لانه فراخ و ایمنی که برای خود و فرزندانش ساخته، جفتگیری کرده و تخم‌نهاده و می‌نهد. اصلا چه جایی از آنجا امن‌تر که پای هیچ گربه، شغال و روباهی هم به آن نمی‌رسد و دچار آتش‌سوزی هم نمی‌شود. هر سال هم با هر عضو جدید، این عمارت پرشکوه چند واحدی، ستبرتر و بزرگ‌ترشده و همه در کنار هم مهربانانه روزگار می‌گذرانند. لک‌لک‌ها تا ۴۰ سال به‌راحتی عمر می‌کنند؛ از نظر شکل ظاهری اغلب بین جنس نر و ماده تفاوتی وجود ندارد اما عمیقا به جفت خود وفا دارند و پیش آمده تا ۱۴ هزار کیلومتر را برای ۲۴ سال پیموده تا آقا، همدم خود را ببیند و با هم جیک‌جیک کنند. لک‌لک‌ها در بسیاری از مناطق ایران به‌ویژه در اغلب مناطق زاگرس‌نشین خوشبختانه حرمت دارند و جامعه محلی آنها را نماد برکت سرزمین می‌دانند. آهسته چون بلوط که زندگی کنیم، بیشتر مجال می‌یابیم تا مناظر، موجودات و رفتارهایی را رصد کرده و درک کنیم که اغلب قربانی عجله در زندگی مدرن می‌شوند.

دیوار باقیمانده از حصار بزرگ صفوی در محله دروازه نو یا همان دروازه محمدیه قرار دارد و امروز فقط لایه بسیار نازکی از این دیوار که در پشت‌بام مغازه‌ای قرارگرفته، پا برجاست که مساحتی حدود ۳ در ۳ متر دارد

گزارش جام‌جم از بی‌توجهی مسوولان میراثی و شهری درخصوص حفاظت از تنها یادگار باقی مانده از حصار دوران صفوی در تهران

شمارش معکوس برای تخریب کامل دیوار صفوی

زهرا رمضانی

ایران

«سرای ماشاءا...» که در کوچه و پس‌کوچه‌های بازار تهران و درست در محله دروازه نو یا همان دروازه محمدیه قرار دارد، سال‌هاست تماشاگر تن رنجور دیوار صفوی، تنها باقیمانده از اولین حصار تهران است. حصاری که با چهار دروازه با نام‌های شاه عبدالعظیم، دولاب، شمیران و قزوین در سال ۹۶۱ قمری ساخته و تا ۱۲۸۴ قمری محافظ تهران آن زمان بود. این بخش باقیمانده از حصار صفوی برای اولین بار سال ۸۳ به‌دلیل مرمت و ساماندهی دروازه محمدیه موردتوجه رسانه‌ها قرار گرفت اما از آن زمان تاکنون مسؤولان متولی انگشت‌شماری آن‌هم به اصرار رسانه‌ها یا دعوت شورای شهری‌ها از آن بازدید کرده‌اند. سرعت تخریب دیوار که زمانی تکیه‌گاه قفس مرغ‌ها هم شده بود در طول سال‌های اخیر به‌دلیل دخالت‌های انسانی و عوامل طبیعی رو به فزونی نهاده‌است. خشت‌خشت باقیمانده دیوار صفوی که روزگاری جزئی از حصاری بود که به تأسی از آیات قرآن، ۱۱۴ برج برای آن ساخته بودند هم‌اکنون در حال فروریختن است، طوری که قطر آن از ۱۶ وجب در دهه ۸۰ به کمتر از دو وجب رسیده و بیم آن می‌رود که این حصار هم مانند حصار ناصری به‌طور کامل نابود شود. تأسف‌بارتر این‌که در چند قدمی این دیوار، ستون‌های باقیمانده از دروازه محمدیه که روزگاری دروازه ورودی به شهر تهران در زمان قاجار بود هم از تخریب‌های طبیعی و انسانی در امان نمانده و تنها رنگ آبی کاشی‌هایش است که نشان‌دهنده استواری آنها در طول تاریخ است.

افروند: متاسفانه شاهد تخریب یک بنای تاریخی منحصربه‌فرد هستیم، در حالی که می‌توان با ثبت‌ملی آن از این اتفاق جلوگیری کرده و در گام بعد به مرمت و حفاظت از آن پرداخت

به‌رغم قدمت و نقش دیوار به‌جامانده از حصار صفوی در شکل‌گیری تهران اما به نظر می‌رسد مسؤولان ترجیح می‌دهند منتظر بمانند تا این بنای ارزشمند به‌طور کامل از جنوب تهران حذف شود. در این میان احمد مسجدجامعی، عضو شورای شهر که شاید بیش از دیگران نگران از بین رفتن این دیوار و فراموش‌شدن تهران دوران صفوی است، در آخرین روزهای سال گذشته دوباره از حال وخیم دیوار حصار صفوی سخن به میان آورد تا شاید امسال، سال تغییرات بزرگ برای این بخش از بازار تهران باشد. مسجدجامعی در صحن شورای شهر و در تذکری به حناچی تأکید کرد حفظ دیوار قدیمی تهران بسیار مهم‌تر از برخی طرح‌هاست، زیرا نماد هویت تاریخی ایران محسوب می‌شود و میراث هویتی شهر تهران است.

سعید روشن، مدیرعامل موسسه تهران شناسی در گفت‌وگو با جام‌جم به تاریخچه این دیوار اشاره می‌کند و می‌گوید: در دوره شاه‌طهماسب دور تهران دیواری کشیده شد که این منطقه را از گزند راهزنان و حوادث دوران مصون نگه می‌داشت. در آن برهه پشت این دیوار خندق وجود داشت و با تعبیه دروازه‌های مختلف در کل حصار، محل‌های عبور و مرور مشخص بود. اما در دوره ناصری این دیوار تخریب و حدود تهران افزایش پیدا کرد، هرچند از حصار دوره ناصری به‌دلیل تخریب کامل آن توسط رضاشاه هیچ اثری باقی نمانده اما هنوز بخش اندکی از حصار صفوی در سرای ماشاءا... پابرجاست که شرایط بدی دارد.

مناره ۲۰۰ ساله، انبار و محل خواب شده

عوامل طبیعی، باران‌های سیل‌آسای سال‌های اخیر و تخریب بخش‌هایی از دیوار و تراشیدن جرزهای آن توسط مغازه‌داران این راسته، دلایلی است که دیوار را به‌سرعت در مسیر تخریب و نابودی کامل قرار داده تا جایی که به گفته روشن، امروز فقط لایه بسیار نازکی از این دیوار که در پشت‌بام مغازه‌ای قرارگرفته، پا برجاست که مساحتی حدود ۳ در ۳ متر دارد.

وجود سه مناره از تنها دروازه تهران قدیم دوره قاجار در نزدیکی دیوار حصار صفوی، باعث شده منطقه دروازه نو بازار فعلی تهران، میزبان یادگاری‌های چندصد سال قبل باشد که حفظ آنها برای آیندگان ضروری است. روشن در این باره می‌گوید: «نگهداری این مناره‌ها و دیوارکار سخت و پیچیده‌ای نیست، اما متاسفانه امروز یکی از مناره‌ها به انبار و محل خواب تبدیل شده که با توجه به جنس خشتی دیوار لازم است، حداقل سالانه یک مرمت ساده برای حفظ آن انجام شود. همچنین در بالای این دیوار برای سال‌ها قفس مرغ‌ها هم قرار داشته که در روند تخریب اثرگذار بوده‌است.»

مالک هم مانع تراشی می‌کند

مدیر عامل موسسه تهران‌شناسی به کار بردن واژه کشف برای دیوار حصار طهماسبی را اشتباه می‌داند و می‌گوید: وجود این دیوار از سال ۸۳ رسانه‌ای شده، وگرنه پیش از آن اهالی منطقه و برخی از فعالان حوزه میراث از وجود آن آگاه بوده‌اند، هرچند رسانه‌ای شدن هم باعث نشد اتفاقات خوبی برای دیوار بیفتد.

به گفته روشن، ممانعت مالک از توجه و رسیدگی به این دیوار خشتی باارزش یکی دیگر از عوامل آسیب‌زای دیوار صفوی است: زمانی برای تهیه گزارش به آنجا رفته بودیم اما مالک پای پلیس را وسط کشید، در اصل ما با ممانعت مالک برای توجه به این اثر روبه‌رو هستیم و از آنجا که تعداد مغازه‌ها در سرای ماشاءا... زیاد است، در عمل از لحاظ اقتصادی امکان خرید این بخش وجود ندارد و تنها راهکار این است که مسؤولان با مالک صحبت کرده تا بتوانند حداقل سالی یک‌بار این دیوار را مرمت کنند.

استفاده از ابزار تشویقی

قرارگیری آثار تاریخی در فهرست ثبت‌ملی یکی از راهکارها برای نجات آثار از تخریب است، مساله‌ای که همیشه در عمل اتفاق نمی‌افتد، چرا که به گفته روشن وقتی اثری در کشور ما در این فهرست قرار می‌گیرد، مشکلات جدی برای مالکان آثار ایجاد می‌شود، از این رو در صورت ثبت یک اثر که در مالکیت بخش خصوصی است باید سیاست‌های تشویقی برای مالک در نظر گرفته شود که درخصوص این دیوار هم همین مهم باید اعمال شود و سازمان میراث هم نقش مرمتی این اثر را برعهده بگیرد.

شهرداری و میراث همت کنند

سال ۹۷ بود که طی کاوش‌هایی در بازار حضرتی، نام دیوار حصار طهماسب بار دیگر بر سر زبان‌ها افتاد. مساله‌ای که غدیر افروند، باستان شناس و کاوشگر این بازار درباره‌اش می‌گوید: علی رغم کاوش باستان شناسی در سال ۹۷ در بازار حضرتی و رسیدن به آثار مربوط به برج و باروی صفویه تهران و دروازه شاه عبدالعظیم، امکان تبدیل این بخش به یک سایت موزه باستان‌شناسی باز هم مهیا نشد.

بازدیدهای شهردار و عضو شورای شهر هم باعث اهتمام مسؤولان در حفاظت از دیوار حصار صفویه نشد. این دیوار تنها اثر از باروی صفوی تهران است که در محدوده دروازه‌محمدیه قرار گرفته و به رغم این‌که ساختار بسیار بزرگی داشته، امروز تنها همین دیوار از آن باقی مانده که در حفظ آن هم موفق نبوده و نتوانستیم این باروی خشتی تهران را مرمت و حفاظت کنیم. درحالی که اگر شهرداری تهران با همکاری میراث فرهنگی آن را در اولویت تامین اعتبار برای حفاظت و مرمت قرار دهند، اتفاق مبارکی رخ می‌دهد.

دیوار را ثبت ملی کنید

به گفته افروند، از آنجا که این بنا در بازار تهران قرار دارد، به طور معمول ساخت‌وسازهای پیرامونی روی آن اثرگذار بوده و با گسترش فضاهای تجاری در داخل بافت‌های تاریخی، جرزهای این دیوار خراشیده شده که در عمل به نابودی آن کمک می‌کند.

کاوشگر بازار حضرتی با تاکید بر این‌که متاسفانه شاهد تخریب یک بنای تاریخی منحصربه‌فرد هستیم، در حالی که می‌توان با ثبت ملی آن از این اتفاق جلوگیری کرده و در گام بعد به مرمت آن پرداخت، می‌گوید: بر اساس اسناد معتبر در زیر ۱۱۴ برج این حصار، آیات قرآن دفن شده، اما زمانی که بازار حضرتی را کاوش کردیم، هیچ‌گاه اثری از دفن آیات قرآن در زیر برج‌ها پیدا نکردیم، هرچند که امکان دارد در گذر زمان از بین رفته باشد.

باز هم رد پای مخرب پاساژسازی

جالب این‌که برخی اهالی منطقه و کاسبان سرای ماشاءا... هم از نادیده‌گرفتن دیوار صفوی توسط مسؤولان گلایه می‌کنند.

یوسف قلی‌زاده که به گفته خودش از سال ۷۱ در سرای ماشاءا... حضور دارد، می‌گوید: از آن زمان تاکنون مسؤولان زیادی از این دیوار بازدید کرده و حتی قول داده‌اند جلوی دیوار را شیشه بکشند، اما هیچ‌گاه این اتفاق نیفتاد و امروز شاهد کاهش وسعت و حجم دیوار هستیم.

احد رضایی هم که ۵۰ سال از عمر خود را در این محله گذرانده، می‌گوید: در گذشته این منطقه محله مسکونی بوده اما به دلیل این‌که می‌خواستند در اینجا پاساژ ایجاد کنند، دیوار صفوی را تخریب کرده و باعث شدند به مرور دیوار به وضعیت فعلی درآید.

غیبت ادامه‌دار میراث‌فرهنگی پایتخت

انگشت اشاره همه کارشناسان و دلسوزان میراث‌فرهنگی برای حفاظت از میراث ۴۰۰ ساله صفویان قطعا وزارتخانه میراث‌فرهنگی و اداره میراث‌فرهنگی استان تهران را نشانه رفته و همه می‌خواهند بدانند مسؤولان مربوط در وزارتخانه و میراث استان چه برنامه‌ای برای حفاظت از دیوار برجای مانده از حصار تهران قدیم دارند. ما هم برای رسیدن به این جواب تماس‌های متعددی با میراث استان تهران گرفتیم که البته به درهای بسته بی‌اعتنایی خوردیم و حال مشخص نیست این اداره چه تصمیمی برای حفظ تنها یادگار اولین حصار پایتخت گرفته‌است.

ثبت ملی، مقاوم‌سازی و حفاظت در قاب شیشه‌ای

نازیلا ناظمی

پژوهشگر و کارشناس میراث‌فرهنگی

در دولت هشتم بود که باقیمانده حصار صفوی در محدوده بازار دروازه‌نو (دروازه قاجاری اعدام قدیم) شناسایی شد. در همان زمان صحبت‌هایی در مورد مرمت و حفظ این حصار که در آن زمان قطرش به اندازه ۱۲ وجب بود مطرح شد اما این طرح به‌زودی مانند بسیاری از طرح‌های دیگر به فراموشی سپرده شد. حال بار دیگر در پی بازدید آقای مسجدجامعی از این حصار و البته باقیمانده دروازه قدیمی اعدام، با توصیه ایشان صحبت از بازسازی و مرمت حصار به میان آمده‌است. حال سوال اینجاست که چگونه و در عرض چه مدت این کار انجام‌پذیر است؟ این حصار در بازار نو و در سرای ماشاءا... خان (کاروانسرای کلانتر سابق) و در پشت‌بام یکی از مغازه‌های محل قرار دارد. مهم این است که در عرض همین مدت کوتاه که از شناسایی حصار می‌گذرد، به دلیل خسارت و تخریب انسانی و ریزش باران، این سند تاریخی دچار آسیب فراوان شده و تنها دو وجب از قطر آن باقی مانده‌است. سرای ماشاءا... خان هم خود در بافت فرسوده تهران قرار دارد و از سویی محل دارای مالکیت خصوصی است که به مرور زمان از حالت منطقه مسکونی به پاساژ تبدیل شده و همین امر باعث شده بخشی از حصار توسط مالکان تراشیده شود. امروز با ساخت انباری‌ها و آلونک‌ها در کنار حصار و فشار وارده از سمت دیوار پشتی، این یادگار دوران صفویه کاملا بی‌دفاع و در معرض تخریب کامل قرار دارد. باتوجه به آن‌که حصار ۵۰۰ ساله در نزدیکی دروازه قاجاری اعدام، محمدیه فعلی (که البته آن هم در معرض تخریب است) قرار دارد، شاید بهتر باشد کل این مجموعه ابتدا ثبت‌ملی شده، با توافق با مالکان، محل قرار گرفتن حصار خریداری یا ابتدا مغازه و ساختمان پشت دیوار مقاوم‌سازی شود، سپس مرمتی دقیق و بسیار حساب‌شده روی حصار اعمال گردد. پس از آن آنچه از حصار باقی مانده در قابی شیشه‌ای حفظ شود. بدین ترتیب امکان بازدید محققان و تهران‌شناسان و گردشگران نیز فراهم خواهد شد. در حال حاضر با توجه به سختگیری‌های مالک، امکان بازدید برای همه محققان فراهم نیست. امیدواریم طرح پیشنهادی آقای مسجدجامعی در کوتاه‌ترین زمان جامه عمل به خود بپوشد و این تنها بازمانده حصار شاه‌طهماسب صفوی به همراه دروازه قاجاری برای همیشه از خطر آسیب محفوظ بمانند.

طراح: بیژن گورانی

جدول شماره ۵۹۱۴

جدول عادی

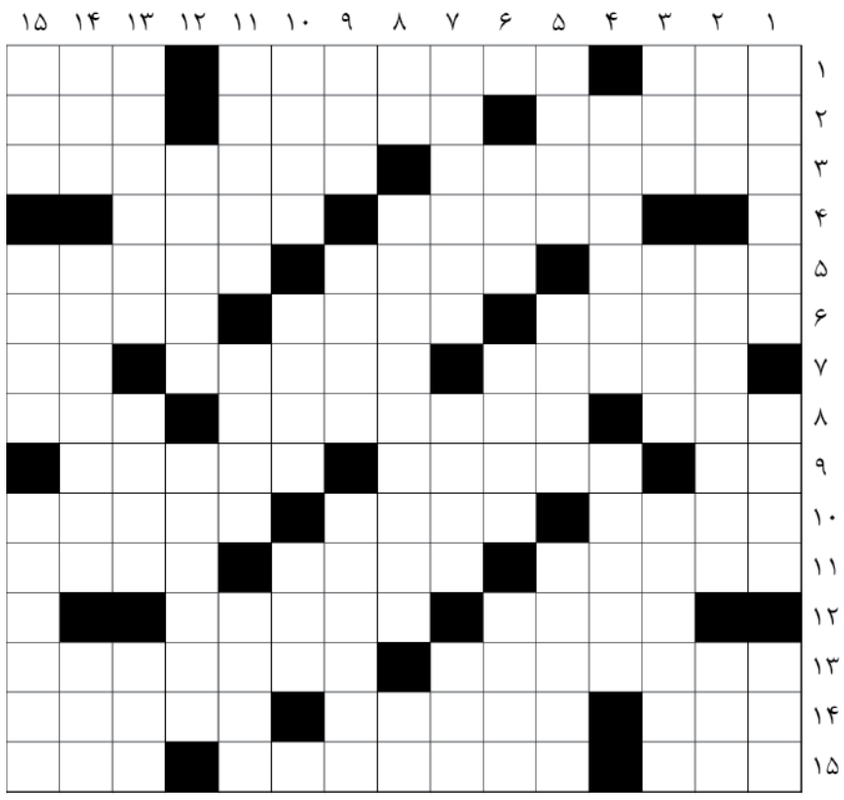

افقی: ۱) خطاب محترمانه مردانه- نخستین بخش از دوران زمین‌شناسی سنوزوئیك- بزرگی و شرف ۲) زبان رسمی ما- جمع ملك- گمان ۳) نوعی حساسیت ناشی از گرده گیاهان- حالتی از روشنایی چراغ جلو خودرو ۴) خانه زیرزمینی- از القاب امرای ترك ۵) صداهای زمینه فیلم- ایشان- دستورزبان خارجی ۶) مات و مبهوت- قانون مغول- پدرمرده ۷) فرسوده و قراضه- ترك‌بند- به دنیا آوردن ۸) سوره پنجاه و چهارم- فیلمی از سینمای ژاپن به کارگردانی کوروساوا جوانمرد ۹) آش- وسیله‌ها- کاغذ کپی ۱۰) دست‌آموز- داشتن احساس مسؤولیت- سروری ۱۱) جدار- بلند قامت- پسران عرب ۱۲) ویرایش- آماده کردن ۱۳) گلی آپارتمانی که به سرما حساس است- زمان اوج گرفتن و بحرانی شدن امری ۱۴) شخص- برخورد- جمع مکسر روح ۱۵) دورویی- از جاذبه‌های گردشگری اصفهان- تیر عمود بر عرشه کشتی.

عمودی: ۱) از دعاهای سفارش‌شده ماه رمضان- ماهی استخوانی خلیج‌فارس- کندن ۲) چارچوب عکس- بزرگ‌ترین ماهی دریای خزر- پشت‌سرهم ۳) پاسخ مثبت- صدای خنده بلند- پایتخت آنگولا ۴) تالابی در استان گیلان- دست‌ها ۵) حلال رنگ- شجاع- ساقه خوراکی ۶) منفصل- شکوه و جلال- آرامش یافتن ۷) از انواع خرماهای ایران- سراینده- کارگاه عکاسی ۸) دریا- ویژه‌برنامه سحرگاهی شبکه دو سیما- کشیش ۹) نوعی آچار سرکج- قاطر- نقطه‌نظر ۱۰) روایت‌کننده- نوعی پارچه پنبه‌ای- چوبه اعدام ۱۱) صادق و بی‌ریا- اذیت- فالگیر ۱۲) کم پهنا- دورو ۱۳) از واجبات نماز- از آلات موسیقی- ژرف ۱۴) نادانی- طراحی صحنه فیلم- گوسفند جنگی ۱۵) درجه حرارت- خاکستر- زیباترین بنای باستانی هند.

جدول ویژه

افقی: ۱) گودال عمیق- دعایی برای رونق کسب و کار- لابیرنت ۲) میراب- پولی که فروشنده از قیمت جنس به سود مشتری کم می‌کند- شهر معروف فنیقی‌ها ۳) فیلمی ساخته شهریار بحرانی- انتقال فکری از راه دور ۴) بهره هوشی- از ارزهای دیجیتال ۵) هر چیز سبك‌وزن- تخم گیاه- جادو شده ۶) جزیره بزرگ ایتالیا- دفتر حساب روزانه- نام خدا در تورات ۷) در دل افکندن- زبانی از خانواده زبان‌های هندواروپایی- خرس ۸) میوه تابستانی- علامت جذر- فرمانده ۹) قیمت بازاری- هستی یافته- درختی گرمسیری ۱۰) بند چرمی- کیسه‌کش حمام- طایفه ۱۱) عموم مردم- اکنون- از زنان اساطیری یونان ۱۲) پاسبان قدیم- پدر علم تاریخ ۱۳) فیلم زندگی حضرت موسی (ع) ساخته سسیل بی‌دمیل- از علائم حمله قلبی است ۱۴) مقعر- برتری- آمرزش ۱۵) گل ته حوض- هر بخش آموزشی دانشگاه در یك رشته- دریای آبسکون.

عمودی: ۱) متملق- از شنبه تا جمعه- تیر عمود بر عرشه کشتی ۲) سحاب- مکتب واقع‌گرایی- متحیر ۳) فاقد ارزش- پایتخت نروژ- بلندگوی دستی ۴) نام عمومی فرقه‌های شیعه- از پهپادهای ساخت ایران ۵) طفولیت- کرمینه- فاقد خصلت‌های پسندیده ۶) تمدن قدیمی در بین‌النهرین- بزرگوار- حروف اختصاری نیروی انتظامی کشورمان ۷) یك دسته سرباز- خمیده- ضمیر متکلم مع‌الغیر ۸) صوت شادمانی- نوعی پنیر محبوب انگلیسی که اغلب با میوه‌های خشك ترکیب می‌شود- غذای رقیق ۹) مقابل آمد- دشنام‌گو- عنکبوت ۱۰) ماده شیمیایی برای جلا دادن سطوح- قدیمی‌ترین رسانه- از الفبا ۱۱) حالی کردن- کاسه گدایی- از اجزای پیراهن ۱۲) آنزیم معده- کتابی از سامرست موآم انگلیسی ۱۳) سازش- گذرگاه سیل- نشانه سوءهاضمه ۱۴) پس از ژوئیه- از کمدین‌های مشهور هالیوود- چابك ۱۵) زربفت- پیشوا- جانوری پستاندار از خانواده موش.

حل جدول عادی شماره ۵۹۱۳

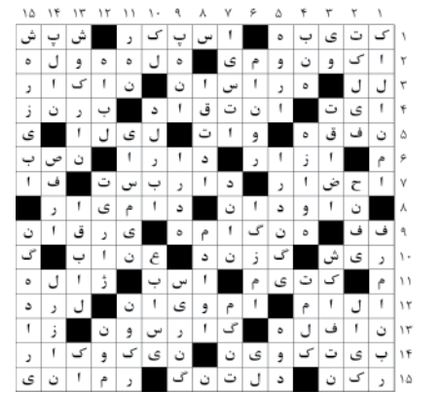
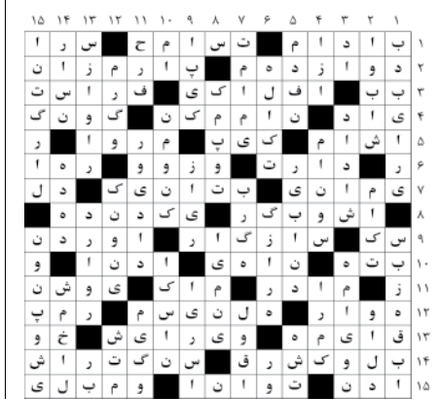
حل جدول عادی شماره ۵۹۱۳